

Den omfattande
Fritänkaren

Nr. 198 September 2011

Nittonde årgångens nummer 8.

Innehåll i detta nummer:

Selma Lagerlöf och hennes kärestor	2
Inför bokmässan: Fega förläggare	3
Polisärendets avslutning	5
Några Mozartoperor	5
George Feyer (1908-2001)	6
PS till Valborg 2011	7
En del filmer	7
Ahasverus minnen, del 108: <i>Einstein</i>	10
Milstenar, augusti-september 2011	12
Åtterresan, del 13 : <i>Verona</i>	12
Resan till Phuktar, del 19 : <i>Med Sandro i Manali</i>	13
Katastrofresan, del 10: <i>Konvalescenten</i>	15
Rekordresan, del 16: <i>Nya Darjeelingäventyr</i>	17
Den strålande fiaskoresan, del 1: <i>Saturnusövergången</i>	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månde, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Beteckningen *Fritänkare* är ursprungligen tysk och står för person som i religiösa och ideologiska frågor inte erkänner någon auktoritet och därför är kritisk och avståndstagande mot alla religiösa och ideologiska institutioner och framför allt deras eventuella dogmatik.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåarsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

Avgifterna har inte höjts på 8 år.

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 15.9.2011

Copyright © C. Lanciai med medarbetare – **Letnany 220**

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

www.fritenkaren.se

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

WSN 1652-0122

Selma Lagerlöf och hennes kärestor

När hennes korrespondens med Sophie Elkan kom ut 50 år efter hennes död och den delvis publicerades, vållade boken smått en sensation, då man här för första gången mötte en Selma som blottade sig själv. Hon är fullständigt fri i sin öppenhjärtlighet med sin innerliga väninna, fem år äldre än hon själv, mest känd för sin lysande roman om John Hall av Gunnebo, som själv uppsökte henne i Stockholm efter framgången med "Gösta Berling", vilket möte inledde en livslång vänskap av sällsynt intim natur men helt på platonisk nivå. Naturligtvis har man gärna velat ge deras förhållande en lesbisk vinkling, snuskhumrar kan inte se relationer annat än som sexuella, och när Selma skriver "Jag älskar dig" och "Jag kysser dig" tolkar de det i sin enfald bokstavligt och tar för givet att hon måste ha gjort det i verkligheten. Sophie Elkan hade i själva verket sådana relationer med män och till och med gifta män, vilket chockerade och upprörde Selma, som var en renodlat moralisk människa med ett antal generationer präster bakom sig – det föll sig alltid naturligt för Selma att predika, och hon njöt av att få göra det, som om hon var född till det.

Dock var hon inte kristen, vilket hon själv öppet tillstår i sin korrespondens:

"...Slutet tog mig, för jag har det samma som Julianus, det där att älska varje god handling, gå och se förtvivlat på det hela och känna glädje över allt som går bra. Jag tror också på övermänniskor, men ej som de. Jag säger, det är andar, som är så många gånger reinkarnerade, att de håller på att bli färdiga. De andra är efterblivna, och deras tur kommer i nästa inkarnation. Därför retar mig saken ej så mycket, jag håller det som bevis på reinkarnationslärans sanning, att sådana mycket närstående teorier uppkommer bredvid den..."

"När man lämnat Browning och Goethe längtar man efter synd och ofullkomlighet, man skulle vilja älska Nordlund och Sallroth och alla våra ännu icke halshuggna mördare. Det kunde inte vara värre i paradiset. Människorna är fullkomliga från början till slut. Men vad tusan angår de då oss andra. Jag vill ha svaghet och synd och kamp och framåtskridande, växlande månar och inte evigt lysande solar. Inte finns det någon som har gjort en bra dikt om solen, men Phaetonhistorien, den är härlig."

Dessa inblickar man får i hennes metafysik och blandade känslor inför kristendomen kryddar hennes korrespondens med oerhört intressanta komplement till hennes författarskap. Hon synes ha stått det judiska närmast, Sophie Elkan var ju av judisk börd, och när hennes ende fullt godkände kritiker Oscar Levertin plötsligt dog var Selma alldeles otröstlig och visste inte vad hon skulle ta sig till, som om hon förlorat sin ende manlige vän.

Framför allt genomsyras denna lysande brevsamling hela vägen av hennes oerhörda människokänedom. Man får lära känna alla hennes samtida genom hennes ögon, och det är genomgående träffande och slående porträtt och observanta inblickar hela vägen. Somliga har hon en odelad vördnad och tillgiven respekt för, som Ibsen och Runeberg, andra är hon mindre nådig mot, som Strindberg:

"Det var förfärligt med Strindberg. Han är vedervärdig som karaktär och borde sitta på fästning. Geijerstam gjorde ju allt vad han kunde för att hjälpa honom under Infernoperioden och det var ju i mycket stor grad han, tänker jag, som kom honom in i arbetet igen och beredde honom hans seconda primavera med Gustaf Wasa, Damascus etc. Han är ett riktigt odjur." (Apropå Strindbergs onödiga angrepp på vännerna Geijerstam och Carl Larsson):

"Jo, jag har tänkt så här för mig själv. Kan du ge Strindberg en hedersgåva? Nej, det kan jag inte. Jag kan inte ge den en hedersgåva, som jag anser borde sitta på fästning, därför att han har begått värre än mord. Hade det varit fattigunderstöd hade jag kunnat, men inte

hedersgåva. Det var detta ord, som bestämde mig, utan att jag tänkte på någon särskilt. Hur kan de just ta detta ord. En hyllning åt vår största diktare! Det kunde ju vara, men en hedersgåva åt den största skurk som finns i detta land...”

Hennes klarsynthet kommer även imponerande fram i hennes politiska engagemang och inblickar. Sålunda var hon långt före unionens upplösning 1905 för att Norge skulle få reda sig själv helt och hållet, hennes insyn i Finlands frigörelse 1918 blottar avgrunder av förståelse för inbördeskrigets förfärlighet, (synd att hon inte skrev en roman om detta!) medan hennes profetiska uttalanden om resultatet av första världskriget och Tysklands och Rysslands problematiska utveckling var lika säkra som hennes iakttagelser om människor.

Medan hon egentligen bara har en genomgående svaghet att uppvisa: hon är oerhört revirmedveten och bevakar sina litterära intressen med en svartsjuk fåfänga, typ ”Detta är mitt ämne, och ingen annan skall ha rätt att skriva om det.” Sålunda anklagar hon ständigt Heidenstam för att rida på eller rentav stjäla hennes idéer, medan hon själv ogenerat bygger både Nils Holgerson på Kiplings Djungelboken och Körkarlen på Dickens Julberättelse.

Denna fallenhet för svartsjuka skymtar även i hennes relationer. Den överkänsliga, sjukliga och smått neurotiska Sophie Elkan, som förlorat make och barn vid 26 år, var nämligen inte hennes enda sällskapsdam. Med åren fick Valborg Olander alltmer träda in när Sophie trädde tillbaka eller blev indisponerad, vilket naturligtvis även gjorde Sophie svartsjuk. Dock var dessa tre vittra damer aldrig mer än intima sällskapsdamer för varandra och ytterst goda väninnor, de bodde och levde ju dessutom på vitt skilda håll i Sveriges vida land, och idkade trots avstånden och de långa avbrotten i umgänget en vänskap som varade livet ut och som inga kriser kunde bryta utom döden.

Alla spekulationer i sex dem emellan är därmed fullständigt grundlösa, ty ingenting var Selma Lagerlöf mera fjärran än umgänge med det tarvliga eller frivola. TV-filmen om henne för några år sedan sysslade tyvärr med sådant vilket tog ner filmen men inte Selma eller hennes väninnor. Hon ärade dem för högt för att de skulle kunna annat än verka på samma nivå.

Hennes stil är alltjämt så fräsch och levande, att man med nöje sträckläser den 28 år omfattande korrespondensen, och när man tar del av hennes tidlösa personlighets friskhet kan man inte annat än vara stolt över att vara del av samma nation och ha samma modersmål som hon.

Kommentar. För närvarande pågår ett minutiöst redigeringsarbete med att sammanställa Sophie Elkans +1200 brev till Selma för att göra dem tillgängliga för allmänheten genom Marie Hjalmarsson Engelkes berömliga initiativ i Partille. Selmas brev till Sophie Elkan är +2000 av vilka endast omkring 250 publicerats.

*Inför årets bokmässa:
Fega förläggare*

Ju mindre sagt om detta ämne, desto bättre, men det vore en uraktlåtenhet av en författare att inte bidra till dokumentationen därav när han en gång har en 40-årig erfarenhet att ösa ur.

I princip har det bara förekommit tre förläggare som över huvud taget nedlätit sig till något bemötande. Dessa tre var Bo Cavefors, Sveriges enda modiga förläggare, som tvingades till landsflykt av det svenska systemet, Sune Stigsjö (Zindermans och Författarförlagets skapare) som nödgades arbeta ihjäl sig men ruinerades ändå, samt René Coeckelberghs, belgare, som ville ha mig till sin medarbetare och endast kunde klara sig från ruin genom nödtåtgärder – och dog alltför ung även han.

Av de stora förlagen har Bonniers visat någon artighet och alltid återsänt manus vid anmodan. Deras ständiga ursäkt har varit den enahanda formeln: ”Vi tror inte på det.” Utan konkurrens har Norstedts varit det mest hänsynslösa (*Aldrig mer!*) och Piratförlaget det mest arroganta. Aldrig har något manus besvarats med något bifogat lektörsutlåtande (med ett enda undantag från Askild & Kärnekull). Med åren har det blivit allt vanligare att manus slarvats bort, kommit bort och ej återfunnits ens vid anmodan. I de bästa av dessa fall har manuset lämnats helt obesvarat men låsts in i ett valv – i väntan på bättre tider?

Författarens faktiska arbetsresultat omfattar utom noveller och ett tjugotal romaner +40 reseskildringar, de flesta från Himalaya, ett antal diktsamlingar om ca 2000 dikter, historiska arbeten, tusentals litterära och musikaliska essayer samt +250 dramer. Detta frammanar genast påpekandet att kvantitet ingenting betyder mot kvalitet. Förvisso, men aldrig någonsin har vederbörande anklagats för någon kvalitetsbrist. På sin höjd har den invändningen anförts, att innehållet varit väl dramatiskt. Ursäkta mig, men vad är drama utan dramatik, och är inte dramat enligt många odödliga författare med sitt krav på både koncentration och handling den högsta litterära konstformen?

Till denna krönika bör tyvärr även fogas teatrarna, som städse uppvisat samma nollställda mentalitet: aldrig någon uppmuntran, i bästa fall nedlåtande beskheter, refuseringar utan kommentarer, eller aldrig ett ord till svar om den bortslarvade pjäsen. Mycket av teatrarnas bekymmersamma situation beror naturligtvis på alla de komplicerade formaliteter som måste begränsa uppsättningar: facket, osäker ekonomi, det omöjliga i att ha omfattande ensembler, som alla riktiga pjäser kräver, olika myndigheter och deras bestämmelser att ta hänsyn till och annat sådant, som i princip omöjliggör all idealism, till oöverskådlig skada för teaterkonsten. Teatrarnas kritiska situation hänger naturligtvis även samman med vår hjärntvättstidsålders mode-skval av skräpmusik och forcerad reklampropaganda på i stort sett alla offentliga ställen, vilket skärper den redan akuta stress som den ledande delen av mänskligheten låtit sig förslavas av inte minst genom världens stressjukdomsfaktor nummer ett mobiltelefonen, vilken globala hjärntväfts stressepide mi givetvis måste distrahera och få oss att glömma, ignorera och köra över väsentligheter, som vanligen hamnar mellan stolarna.

För att skingra alla tvivel på denna litterära produktions faktiska existens må det anföras, att samtliga verk finns tillgängliga på nätet. Kanske kan det betraktas som författarens hämnd på sina fega förläggare, att alla hans verk därmed gjorts tillgängliga på nätet gratis för allmänheten. ”Då behöver inte *vi* publicera honom,” menar förlagen, men dock måste dessa förlag tjäna pengar för att överleva, medan de här missat en möjlighet.

Det har ständigt undrats varför förlagen envist i +40 år refuserat just denna författare, som om han var automatiskt och hopplöst svartlistad, fastän han egentligen bara gjort sig skyldig till dokumentationer. En av anledningarna har naturligtvis varit författarens egna dåliga utgångs- och underläge: fattig, inget familjestöd, ingen politisk eller religiös behörighet, blyghet, ovilja till påträngande framfusighet, anspråkslöshet, inga kontakter i förlagsvärlden (då hans levebröd varit musiken), inga sponsorer eller agenter och en instinktiv motvilja mot allt vad kommersialism, reklam och kapitalism heter. Kort sagt, ingen egoism. Inte ens på Vulkanförlaget, där han producerat +85 arbeten, har han velat ta ut något av bokpriset utom självkostnaden.

Dock har författaren alltid förblivit öppen för förslag.

För vidare information:

www.fritenkaren.se

www.fritenkaren.se/biografakta.pdf

www.fritenkaren.se/intervjun-beskuren.pdf

Polisärendets avslutning

Högsta Domstolen låter meddela, att prövningstillstånd icke meddelas och att den alltså skiter i vederbörandes ärende. Han måste därmed betala 1500 kronor i böter för att ha cyklat mot grönt gångljus när han inte såg att ett rött cykelljus ännu inte hunnit skifta till grönt. Vederbörandes yrkande på lagändring beträffande osynkroniserade trafikljus för gångtrafikanter och cyklisterna har lämnats utan kommentar.

Det är inte böterna som svider så mycket som förödmjukelsen i att bli utsatt för en sådan polis som utgör en skam för hela sin yrkesgrupp.

Några Mozartoperor

Mozart är kanske den mest briljanta operakompositör som någonsin funnits, och vanligen brukar han vid sidan av Verdi av sakkunnigt och fackmässigt folk betecknas som den mest professionella operaskaparen, framför allt ur sångarteknisk synpunkt. Puccini tar ingen hänsyn till sina sångare, och Wagner skall vi inte tala om. E.T.A.Hoffmann anförde "Don Juan" som operornas opera som aldrig skulle kunna överträffas, och visst är den suverän med sin övermåttan dramatiska handling och med därtill oslagbar musik alltigenom – inga superlativer är tillräckliga. Dock chockerades en sådan som Beethoven av dess cyniska omoral, men vad betyder då denna hänsynslöshet med ett så känsligt ämne som kärleken när både handlingen och musiken är så pass dramatiska som de är och karaktärerna därtill så väl och övertygande utformade? Lorenzo da Pontes Don Juan har ingenting gemensamt med Molières utan är helt en fristående skapelse med bara någon struktur gemensamt, och operan förblir både Lorenzo da Pontes och Mozarts överlägsna gemensamma mästerverk. E.T.A.Hoffmanns överord om den har aldrig jävats.

Efter denna succé gjorde Mozart och da Ponte en annan opera gemensamt som heter "Così fan tutte" eller "Så gör de alla". Detta är en helt annan sorts historia. Borta är all dramatik, som i stället ersatts med kärleksflams in absurdum. Det är egentligen en kammarkomedi, där två fria damers kavaljerer slår vad om att de kan få sina damer att bedraga dem. De låtsas resa bort men återkommer förklädda till två andra personer, som försöker förföra dem, men damerna försöker i det längsta hålla fast vid sin trohet. Skålmarna går in för ständigt mer långsökta medel och hotar till och med med självmord, och naturligtvis faller damerna till slut men inte utan extraordinarie nödhjälp i form av andra intrigmakare.

Naturligtvis är hela intrigen absurd och fjantig i kubik. Hur kan damerna vara så erbarmligt korkade att de inte känner igen sina egna älskare i de ytterst tillgjorda och löjliga friarna? Det hela är en uppvisning i trams som drivs bortom alla gränser för det rimliga.

Nu får man inte glömma att Mozart och da Ponte var barn av sin tid, som var den frivola rokokon, där allt barnsligt och lättsinnigt var tillåtet och så gott som kutym. Mozart var sådan själv, man har spekulerat i att han led av Tourettes syndrom då till och med hans brev svämmar över av barnsliga för att inte säga infantila osmakligheter, som om att prutta och bajsas var det roligaste som fanns, han fastnade som underbarn i ett slags pueril posörroll som han aldrig växte ur, ehuru han dock visade sig kunna mogna till seriositet till slut genom sitt fantastiska *Requiem*.

Emellertid är "Così fan tutte" rent musikaliskt hans bästa och mest virtuosa opera. Den innehåller svindlande partier, där första aktens final (nr 18) tar priset i en 18 minuter lång virtuos kontinuitet, som ställer hela "Figaros bröllop" i skuggan, och avskedsterzetten

dessförinnan (nr 10), där kavaljerernas avresa över de harmoniska men melankoliska böljorna lyriskt illustreras i musiken är en ojämförlig pärla bara i sig.

Gåtan Mozart är hur denna genialiska tonsättare, kanske den mest genialiska någonsin, dock alltid bara var ett barn som aldrig kunde mogna, som hade kunnat skaffa sin familj välstånd men hade ovanan att alltid spela bort sina vinster mest på biljard, som aldrig kunde lära sig att sköta sin hälsa men i stället nästan frossade i eller åtminstone konsekvent och nonchalant misskötte den, och som rent socialt aldrig riktigt kunde betraktas som rumsren då han alltid briljerade i barnsliga fjantigheter och skabrösa plumpheter. Hans musik, särskilt i hans operor, är konsekvent briljant och oantastlig med den enda anmärkningen på dess obotliga tendens till repetitivitet, medan han som människa framstår som hopplöst utvecklade som om han från början förvägrades möjligheten att någonsin få bli något annat än ett kuriöst estradbarn. Detta var kanske hans tragedi.

George Feyer (1908-2001)

Denna pianist studerade tillsammans med Sir Georg Solti vid konservatoriet i Budapest, men om Solti utvecklades till den stora repertoarens mästare, som lika suveränt kunde ge världens bästa tolkningar av både Mozart och Wagner utan att deras motsatsförhållande vållade honom några problem, så blev George Feyer den lilla repertoarens oefterhärmlige mästare. Han insåg ganska snart och tappade intresset för den hopplösa konkurrensens utmaningar mot mästare som Vladimir Horowitz och Artur Schnabel och gick in för en helt egen väg, som i sitt slag saknar motstycke. Han kan betecknas som en pianots motsvarighet till César Franck, ett underbarn som avstod från all estradfåfänga och karriäröverlägsenhet för att i stället i skymundan koncentrera sig på orgel och undervisning i obskyritet som en av Paris mindre kyrkors musikaliska ledare, medan George Feyer på liknande sätt avskydde all strålkastaroffentlighet och estradörskap för att i stället helt enkelt bli en exklusiv klubbpianist. Som sådan gav han Chopin och Liszt och alla andra sådana på båten fastän det var dem han tränades till att spela med sådan rigorös disciplin redan som barn, att hans mamma bundit fast honom vid pianostolen, för att i stället ägna sig åt det mer anspråkslösa företaget att arrangera samtida musik. Hans repertoar, i stället för att presentera Beethoven och Schubert, Schumann och Chopin, Liszt och Rachmaninov, presenterade i stället Cole Porter och Jerome Kern, George Gershwin och Richard Rodgers, Irving Berlin och franska chansonger, wieneroperettmelodier och italienska serenader, latinamerikanska rumbor och zambor, ungerska zigenarschlagere och underhållande cafémusik från hela världen, men i så utsökta arrangemang, att de måste framstå som lika kvalitativa som någonsin Beethoven och Brahms om inte mera. Han vinnlade sig nämligen om att koncentrera sig på det elementära i musiken: *"Om mina arrangemang företer någon originalitet, så ligger denna i att de inte försöker vara originella. De grundar sig på musikens eviga lagar, som gäller lika mycket om du spelar klassiskt eller populärt, Mozart eller Jerome Kern, Brahms eller Johann Strauss."* Han håller sig konsekvent till grunderna, det förekommer aldrig oegentligheter i hans arrangemang, hans modulationer är alltid säkert träffande och perfekta, kort sagt, hans musikalitet är fulländad. Lägg därtill en lika teknisk perfektion som Rubinsteins och Horowitz med dock rytmiskt ytterst sofistikerade kryddor, bedårande elegant anslag, en musikalisk ödmjukhet utan gränser, (citrat av Chopin och Liszt förekommer som överraskande specialtillsatser,) och ett vinnande väsen som människa. Han spelade mest på klubbar i New York efter kriget, där min far träffade honom en gång (eller var det i São Paulo?) och hade en givande konversation med honom,

med den påföljd att han skaffade sig alla George Feyers då tillgängliga skivor (för 60 år sedan), vilka skivor aldrig förlorade i popularitet utan står sig än idag. Tyvärr finns de ännu inte allmänt tillgängliga på nätet, men förhoppningsvis går det därhän. Hans inspelningar omfattar främst "Ekon från Paris" (hans första och bästa), Ekon från Wien, Ekon från Italien, Ekon från Broadway, Ekon från Latinamerika, en andra volym Ekon från Paris, Ekon från Budapest samt arrangemang av Cole Porter, George Gershwin, Jerome Kern och Richard Rodgers. De är outslitliga.

PS till Valborg 2011

Pianofrågan kräver ett PS. Valborgsgänget har ju år ut och år in dragits med ett nästan ostämbart piano av visserligen tidlös men dock uttjänt karaktär, med visserligen vackra kandelabrar och i vacker ljusblå färg men med mekaniken på fallrepet med lösryckta strängar och tangenter med ojämnt eller inget anslag alls. Emellertid uppdagades senast ett annat piano bakom dörren, som bara stått där oanvänt i decennier och av betydligt modernare datum än 1800-talspianot, varför förslaget kom upp att detta 100 år nyare piano borde ges en chans. Därmed lades detta anmärkningsvärda tillägg till protokollet.

En del filmer

"*Lucky Number Slevin*" var inte ointressant i sin anspråkslösa utformning av en ytlig och töntig deckare som småningom griper en bakifrån i det ena stryppgreppet efter det andra. I början fattar man lika litet som huvudpersonen Slevin, som gradvis finner sig i mitten av ett hårresande inbördeskrig på liv och död mellan olika maffiabossar, spelade av inga mindre än Bruce Willis, Morgan Freeman och Ben Kingsley. Det ohyggliga dramat rullas upp på det mest försåtliga tänkbara sätt, och slutet blir minst sagt upprörande, när den ena efter den andra utsätts för samma behandling som Slevins stackars far, ett oskyldigt offer, sanningen om vilket dåd endast gradvis går upp för stackars Slevin. Åtminstone han klarar sig.

Richard Attenboroughs väldiga episka drama "Ett rop på frihet" om Steve Biko i Sydafrika, som blev en martyr för mycket, var lika ambitiöst som hans film om Gandhi och säkert lika intressant och autentiskt, men de drygt tre timmarna blev för långa. Den skulle säkert vara värd att ses – men utan reklam.

Mera drabbande i sin realistiska autenticitet var den ytterst upprivande och chockerande "*Reservation road*" om en far som får sin son dödad i en smitningsolycka och vänder upp och ner på himmel och jord för att få fast smitaren, som visar sig vara hans egen advokat, som själv har en son i samma ålder och som själv lider av det oerhörda traumat i smitningen, som var nödtvungen under omständigheterna. Dramat är ytterst väsentligt, alla kan lära sig mycket av denna historia, som dessutom är fullkomligt logisk med klar moralisk konsekvens. Detta är typiskt just en sådan film som alla borde om inte rentav måste se, som alls rör sig i trafiken.

"Kniven är enda vittnet" med Glenn Close som stjärnadvokat som blir kär i den åtalade mördaren av sin hustru (Jeff Bridges) från 1985 har inte åldrats utan är lika spännande och engagerande idag som för 25 år sedan, i synnerhet som Glenn Close då var som allra bäst och Jeff Bridges också. Kan han verkligen vara oskyldig? Är en lika pockande fråga som: Kan han verkligen vara skyldig? Det väger jämnt, man kan aldrig bestämma sig för om man

kan lita på honom eller inte, och det är detta trångmål som är advokaten Glenn Closes förfärliga dilemma. Överraskningarna duggar allt tätare, intrigens snårighet blir allt mera svårforcerad, och slutet är gastkramande.

Den moderna filmatiseringen "300" av slaget vid Thermopyle för snart 2500 år sedan, som filmats ett antal gånger, är utomordentligt överdriven men samtidigt utomordentligt stiliserad och därför inte alls ointressant utan tvärtom en kuriositet som heter duga. Mera fjärran från den spartanska verkligheten för 2400 år sedan kan man knappast komma, av någon anledning har man späckat denna film till ytterlighet med tekniska finesser och trickfilmningar, så att helhetsintrycket snarare blir som av en rockvideo än av ett antikt verklighetsdrama, men man kommer inte ifrån att det är väl gjort, även om man måste ha invändningar. Var Xerxes verkligen ett sådant monster att filmen inte unnar honom ett spår av mänsklighet, och var den persiska armén verkligen så monsterbelamrad och skräckutstyrd intill extremaste onaturlighet? Svaret måste bli nej. Ändå är filmen sevärd åtminstone en gång, för att den trots allt baserar sig på verkligheten, och för att dess story aldrig nog kan upprepas.

En annan autentisk verklighetshistoria, där man verkligen vinnlagt sig om att vara så trogen verkligheten som möjligt, vilket man kunnat göra, då dess skeende var tämligen nyligen, är "*Breach*" om den skadligaste spion som USA haft efter det kalla kriget. Chris Cooper spelar med beundransvärd återhållsamhet och konsekvens den övervakade spionchefen, som hans anställde agent inte har en aning om vad FBI egentligen satt honom dit för. Först så småningom invigs han i FBI:s planer, och då agenten Ryan Philippe motvilligt utvecklar en varm relation med sin chef blir hela tillställningen ytterst pinsam, samtidigt som farligheten ständigt accelererar. Filmen har en dokumentär prägel, vilket bara gör den mera spännande, gripande och övertygande. Slutet är övermåttan rafflande och oundvikligt och samtidigt en förkrossande tragedi, ungefär som när en spelare äntligen håvat in den högsta och sista vinsten och då måste finna sig i att bli slutligen ruinerad. Hela historien är fullständigt sann och utspelade sig under ett antal år.

En annan dokumentär historia gjordes av regissören till "*Seven*" efter denna chockerande film som ett slags motvikt till "*Sevens*" ohygglighet. "*Zodiac*" handlar också om en seriemördare men av ett helt annat slag, och de får aldrig fast honom. Han jagas obönhörligt under tjugotals år, och hela tiden är man honom på spåren, men det slutliga fällande beviset lyckas man aldrig nå fram till. Filmen är tre timmar lång, och i början tror man inte att man skall orka hålla ut så länge, i synnerhet som mördaren är så obevekligt gäckande, men ändå fastnar man och måste man se det hela till slutet, fastän egentligen ingenting händer. Det är den återhållsamma dokumentära prägel som gör denna film gränslöst intressant i all sin förfärligt tröstlösa tristess i det mödosamma plågsamma petnoga och själsmördande arbetet i att samla nästan obefintliga spår och lösa trådar som inte leder någonstans utom till ett troligt scenario som aldrig blir mer än diffust. Ändå avslöjas mördaren till slut – efter tjugo år när han är död, men inte ens då kan man vara helt säker på saken.

Mera tempo hade då "*The Librarian*" som ett slags Indiana Jones-komedi och travesti med tämligen surrealistisk prägel, men i allt sitt överdrivna fantasteri var den ändå intressant. Idén var god, men tyvärr hade den schabblats bort i mer eller mindre fullständigt verklighetsfrämmande överdrifter.

Än värre var skräckisen "*Silent Hill*" som av någon anledning fått kultstatus, en förfärlig historia om en mor vars dotter är synsk och söker sig till det naturkatastrofdrabbade samhället Silent Hill, där hon naturligtvis försvinner, varvid modern måste söka henne under ständigt mer skräckbetonade omständigheter och omgivningar, där mördare går lösa,

sekte rasar med häxbränneri (ypperligt ledda av Alice Krige som översteprästinna) och jordbävningar aldrig upphör att uppskaka såväl skådespelarna som publiken. Allt går på tok som kan gå på tok, och inte blir det någon tillfredsställande avslutning heller. Filmen är ingenting annat än en ren spekulering i överdrivna skräckeffekter utan mening – och mer än två timmar lång.

Som tröst kunde man gotta sig i den outslitliga svenska klassikern "Fröken Julie" av Alf Sjöberg från 1951, som med all rätt vann guldpalmen i Cannes, med Anita Björk och Ulf Palme i den grymma pjäsen om en herrfolkstragedi, där Anders Henrikson nästan gör det djupaste intrycket som den drabbade fadern. Dag Viréns musik gjorde sitt till för att höja atmosfären och stämningen i det dramatiska skeendet, där framför allt folklivsscenerna, något som Alf Sjöberg var oslagbar på, etsar sig i betraktarens minne för alltid – det hela äger ju rum under midsommarfestligheterna. Denna film kan man lugnt se om och om igen med lika stor behållning om inte mer för varje gång med kanske lämpliga mellanrum på 10 år – men bättre kan inte Strindberg regisseras.

"*Ripley underground*" var den femte Ripleyfilmen men inte den sämsta, däremot klart den roligaste. Det handlar om konstskoj, en målare dör just som han ska bli världsberömd, och för att den framgången inte ska komma av sig nödgas Ripley ta på sig rollen av att spela konstnären. Bäst är den amerikanske konsthandlaren Willem Dafoe, som blir den som avslöjar bedrägeriet, medan den svarta komedin dock rasar vidare i ständigt mer groteska komplikationer. Den är sevärd en gång.

"*Below*" är en av de mest fantastiska ubåtsfilmer som gjorts. Den handlar om ett myteri ombord på en ubåt, när denna av mystiska anledningar blir ständigt mer manöveroduglig efter att ha fiskat upp några överlevande från ett torpederat brittiskt sjukhusskepp. Historien är skickligt påfunnen och filmad, och hur fantastiska vändningarna än är så är de övertygande gjorda – den stackars kaptenen har det inte lätt och får det ständigt svårare, hans roll kan knappast bli mera otacksam, ändå måste han hålla ansiktet hela vägen, tills det inte längre går att förneka verkligheten och han måste bekänna färg. Det hela är nästan uppbyggt som ett kriminaldrama, där ingen i början har en aning om att ett brott alls ägt rum, som egentligen inte alls är ett brott utan bara ett övermåttan fatalt misstag...

En annan sådan thriller med övernaturliga inslag var "*Gothica*" med Halle Berry i huvudrollen, som alltid gör psykologiskt intrikata och intressanta roller med mörk bakgrund och tung belastning. Här är hon psykiatern på ett sinnessjukhus som måste finna sig i att bli inlåst som patient utan att hon själv begriper varför. Det visar sig att hennes man blivit mördad, och allt tyder på att hon själv utfört det bestialiska mordet men helt utan motiv och utan medvetenhet. En av hennes kollegers sedan fyra år döda dotter spökar för henne och komplicerar spektaklet. Robert Downey Jr spelar hennes bästa vän, en manlig kollega som är kär i henne men aldrig kommer fram till henne, medan en av hennes medinternier på psykavdelningen inte är någon mindre än Penelope Cruz, som gör dramats mest intressanta nyckelroll – hon vet vad som pågår men är alltför medveten om dilemmat att vad hon än säger kan ingen ta henne på allvar då hon är inlåst som patient och alltså stämplad som otillräcklig. Detta är filmens intressantaste frågeställning: problemet med ens totala nollning och förlust av allt människovärde, vad man än vet och hur rätt man än har, bara för att man reducerats till patient. Ingen lyssnar på en, för vad man än säger måste det ju vara sinnessjukt, emedan man är inlåst som sinnessjuk patient. Det är det grymma hårda samhället som angräps, som helt kan beröva en allt ens människovärde bara genom en stämpling och en etikett. Fallen mellan stolarna har man ingen annan mänsklig rättighet mera än att finna sig i att vara överkörd och acceptera det – vilket man naturligtvis aldrig får göra.

Den stora händelsen 1948 var naturligtvis Israels självständighet som direkt följd av det andra världskriget, men denna händelse inramades av en rad omvälvningar, av vilka den första naturligtvis var Indiens självständighet och det Brittiska Imperiets förlust av sin främsta dominion, som tragiskt uppsplittrades i ett antal bråkiga stater, där saknaden av den brittiska ordningen genast blev traumatiskt kännbar. Än värre var Stalins järnridås nedsänkning genom hela Europa, där merparten av de östeuropeiska staterna inklusive Östtyskland omvandlades till ryska provinser för utsugning. Israels självständighet var som en motsats till alla dessa politiska sammanbrott – i stället för en korsfästelse var det en uppståndelse.

Detta ville jag naturligtvis dryfta med så högt uppsatta judar som möjligt, men tiden var ännu inte mogen för mig att återvända till Israel. I stället beslöt jag att uppsöka den som åtminstone för mig var den andliga ledaren för världsjudendomen – Albert Einstein.

Egentligen var han inte alls sionist eller judiskt intresserad, han var en typisk tysk assimilerad jude där karriären betydde mycket mera för honom än hans judiska kopplingar, som det varit för Mendelssohn, Marx, Stefan Zweig, Primo Levi, Disraeli, Litvinov, Chagall och egentligen de flesta andra framstående judar. Som i så många andra liknande fall kom dock nazismens systematiska judefientlighet att moraliskt tvinga honom till att engagera sig för judarnas sak på livstid. Han blev den främsta, den ledande och den bästa sionisten och framstod som sådan som idealisk

Det var alltså honom jag vände mig till efter den israeliska självständighetens faktum och första åtföljande krig, men jag fann honom mycket desillusionerad. Han förvånade mig med att inte ha några illusioner alls om Israel.

”De klarar sig säkert i den första generationen, den andra generationen kommer redan att bli kritisk, och den tredje kommer att få problem. Sedan kan ingen mera ana hur det kommer att gå.”

”Vad för problem?”

”Problemen var många från början. Engelsmännen gjorde så gott de kunde i sin förvaltning av Israel, och de förtjänade inte att bli bemötta med terroraktioner. Den israeliska terrorismen är det första problemet. Den kommer att vara så länge Israel varar. Det oskyldigaste offret var FN:s sändebud, den kunglige greven från Sverige Folke Bernadotte, som ändå varit en initiativkraft i räddningen av judar från Tyskland. Sedan har vi det politiska problemet. David Ben Gurion kuppade igenom staten egentligen med helt odemokratiska metoder. Israel må vara Främre Orientens enda demokrati, men demokratisk är den inte så länge den är rasistisk. Tyvärr lärde sig många judar av nazisterna att vara rasister. Där är det tredje problemet. Den judiska religionen är rasistisk, det går inte att bortse från, och så länge den är rasistisk och därjämte reglerar en politisk stat är den politiska staten dödsdömd, ty ingen rasistisk stat har någonsin klarat sig i längden, då ingen annan stat kan acceptera dess rasistiska överhöghet – rasism medför alltid anspråk på överhöghet, vilket är dödsdömt. De hade kunnat undvika problemet om de gjort Tel-Aviv till huvudstad och inte Jerusalem, men de föll tyvärr för frestelsen av ett religiöst oemotståndligt men politiskt olyckligt och osmidigt beslut, som alltid måste förbli en stöttesten för araberna, som är det fjärde problemet och blir det svåraste problemet. Islam är en annan rasistisk religion som aldrig kan acceptera Israel som stat. Bara om islam splittras eller råkar i upplösning kan Israel klara sig i längden, ty så länge islam binder samman så

många stater som det gör kommer de alltid att starta nya krig mot Israel. Till detta kommer vattenfrågan. Allt vatten i Israel rinner upp i muslimska stater, främst Syrien, som är Israels argaste fiende. Jordanien delar på vattnet med Israel från Syrien och Turkiet, och lyckligtvis är Turkiet Israels vän tills vidare, men hur länge varar det? Israel kommer aldrig att kunna lita på någon muslim.”

”Dock har Israel massivt stöd från Amerika.”

”Vad är Amerika? Nazi-Tysklands arvtagare. Jag känner mig medskyldig därvidlag. Jag bad president Roosevelt om Manhattanprojektet för att förekomma Hitler. Det visade sig att Hitler inte alls var på väg mot atombomben. Teoretiskt fanns möjligheten, men det saknades praktiska resurser, och kriget framtvängde i stället en enklare raketutveckling med V1 och V2. Men då hade Manhattanprojektet redan kommit i sken, jag uteslöts från möjligheten att påverka och yttra mig i saken, och stackars Robert Oppenheimer drevs av militärernas krigsfanatism till att genomföra atombomben. När den användes i onödan inte en utan två gånger mot Japans civilbefolkningar insåg han sitt misstag, stämplades som säkerhetsrisk och isolerades även han. Jag står för min åsikt att USA tagit över Nazi-Tysklands roll i världen. Israels tvångsäktenskap med USA är lika olyckligt som Herodes den stores israeliska tvångsäktenskap med Rom. De avskyr varandra, hatar varandra och går ständigt bakom ryggen på varandra men måste ändå uthärda varandra. Hitlers äktenskap med Tyskland var lyckligare än Israels tvångsäktenskap med USA.”

”Är det inte att gå lite väl långt, att jämföra USA med Nazi-Tyskland?”

”Naturligtvis finns det skillnader. USA har aldrig blivit helt odemokratiskt. USA har aldrig blivit helt rasistiskt. Men USA ställer exakt samma anspråk på militär supermaktstatus som Tyskland gjorde. USA har aldrig helt manipulerat sina massor till slavisk undergivenhet genom suggestiv propagandaförförelse, som Tyskland gjorde. USA har aldrig haft en Goebbels, en Hitler eller en Göring, gudskelov. Men USA har nått det mål som Nazi-Tyskland uppställde, världsdominans. Sovjetunionen skäller och ryter men har ingenting att komma med, då det kommunistiska systemet i praktiken innebär ett ständigt tillstånd av träda. Ja, Sovjet har massförstörelsevapen men har aldrig och kommer aldrig att använda dem i krig. De är bara för syns skull att skrämmas med. Bara USA har använt dem i krig.”

”Innebär det att du ser mörkt på framtiden?”

”Inte så mörkt, som när Hitler kom till makten. Då var det kört. Då kunde man bara vänta sig det allra värsta. Han hade redan i sin bok framställt hela sitt detaljerade politiska program med judeutrotning och allt, det står där redan 1925 i svart på vitt, och ytterst få tyskar hade reagerat emot det utan i stället villigt, ja, entusiastiskt och hängivet låtit sig förföras och köpt programmet. Då skämdes jag för att vara tysk och ville aldrig mera ha med mitt egentliga folk att göra. Och tyvärr, min vän, att vara sionist är inte mycket bättre.”

Och han log sitt sorgset melankoliska leende med sina stora goda ögon, som sade mig, att han förstod att jag förstod honom.

Kommentar. Det är värt att notera, att Einstein faktiskt av Israels parlament genom Abba Eban tillfrågades om han ville ställa upp som Israels andra president efter (biokemisten) Chaim Weizmanns frånfälle i november 1952. Einstein vägrade kategoriskt och hade en del bekymmer med att få Israel att acceptera hans vägran. Han ansåg sig för gammal och olämplig, ehuru han var djupt berörd av erbjudandet.

Milstenar, augusti-september 2011

augusti

- 5 Robert Taylor 100 år.
Bob Geldof 60 år.
- 6 Lucille Ball 100 år.
- 13 50 år sedan den hatade Berlinmuren uppfördes.
- 15 Sir Walter Scott 240 år.
- 17 Davy Crockett 225 år.

september

- 7 Buddy Holly skulle ha fyllt 75.
- 8 Antonin Dvorak 170 år.
Siegfried Sassoon, pacifistisk överlevare från första världskriget, 125 år.
- 10 Mungo Park 240 år.
- 11 10 år sedan Twin Towers i New York 11 september.
- 12 Ian Holm 80 år (senast Bilbo i Tolkienfilmerna).
- 13 *2500 år sedan slaget vid Marathon*, där grekerna för första gången besegrade perserna, med det första Marathonloppet som resultat: Enligt Herodotos sprang löparen Pheidippides 24 mil fram och tillbaka till och från Sparta för att vädja till spartanerna om undsättning, som visade sig inte behövas. Enligt en annan version hette han Philippides och sprang bara från Marathon till Athen för att berätta för athenarna att slaget var vunnet – varpå han dog av utmattning. Båda versionerna kan vara sanna.
- 14 Jan Masaryk 125 år, mördad av kommunisterna, son till Tamas Masaryk, Tjeckoslovakiens grundare.
- 17 Anne Bancroft, kanske sin generations främsta skådespelerska i USA, skulle ha fyllt 80.
- 18 50-årsminnet av Dag Hammarskjöld.
- 19 William Golding 100 år.
- 24 Anthony Newley 80 år ("Stoppa världen – jag vill hoppa av").
- 26 Théodore Géricault 220 år (den epokgörande "Medusas flotte").
- 30 Deborah Kerr 90 år (avliden för fyra år sedan).
220 år sedan Mozarts sista opera "Trollflöjten" hade premiär.

Åtterresan, del 13: Verona.

Hela vägen från Milano till Verona förblev Alperna klart framträdande längs hela horisonten denna kristallklara långfredag. Jag hade aldrig sett på maken.

Hemma på Via Zamboni väntade Achille och Cristina. Achille var mycket nöjd med valresultatet. Äntligen hade Lega Nord triumferat i Veneto så att Venedig äntligen kunde få sig en venetiansk landshövding, en mycket företagsam och effektiv man på bara 43 år, som Kennedy när han blev president. Segern, som gav Lega Nord 62-63%, medan nästa parti, Berlusconi Demokratiska frihetspartiet fick 32, innebar att Veneto helt själv kunde rå om skolan, sjukvården och medierna. Det innebar att skolorna kunde börja undervisa i modersmålet venetianska, där det förekom, och att Venetien kunde fortsätta sin väg mot autonomi med kanske det målet i sikte att återupprätta den mer än tusenåriga venetianska republik som förstördes av Napoleon, den första moderna kungen av Italien.

När jag frågade Achille om den ökande rasismen var hans svar, att om utlänningar kommer hit måste de arbeta. Om de inte arbetar har de ingenting i ett för dem främmande land att göra.

Det var nästan övertydligt hur den illegala invandringen genomförd av smugglare börjat bli ett iögonfallande inslag i samhället, och i synnerhet de färgade kan vara ganska oförskämda. En sådan

hade jag upplevt på tåget från Lucca. Han var utan biljett. Konduktören bad honom stiga av tåget. Han vägrade och hade inte råd att köpa biljett. Konduktören var helt saklig och gav sig inte. De höll på och käftades i en halvtimme innan konduktören äntligen fick av honom. Den färgade hade i det längsta försökt provocera konduktören till rasistiska övergrepp men inte lyckats. Det var på ett hår när att jag missat tågförbindelsen vidare till Viareggio.

Allvarligare var det med krisen i kyrkan inför alla pedofilskandaler, som bara tycktes bli fler och multiplicera sig själva hela tiden. För första gången kritiserade Achille påven. Han menade honom vara hård och fyrkantig, hur lärd och klok han än var. Knappt någon tyckte om honom i Italien. Hur duglig och kunnig han än var hade han oturen att vara en tysk påve i Italien. Hans pontifikat innebar också ett steg tillbaka från Johannes XXIII:s, Paul VI:s och de båda Johannes Paulus reformer. I Sverige hade pedofilskandalerna lett till journalistiska krav på avskaffning av den katolska kyrkan, som om sådant inte förekom i den protestantiska, där prästers övergrepp mot konfirmander och flickor är precis samma sak. Skall då en hel kyrka utdömas för att några gör övertramp? Det vore som att ta livet av en patient bara för att han blöder. Jag gick i svaromål mot den svenska journalisten, en viss Schlyter, men han svarade aldrig tillbaka.

Alberto var stolt över att äntligen få bli morfar: Sara skulle föda inom en halv månad. När jag frågade vem fadern var visste ingen. När Alberto fick frågan svarade han: "Åtminstone en man," alltså ingen häst eller kamel. Vem mannen var spelade ingen roll. Huvudsaken var att han fick bli morfar.

Mariana hade mycket att berätta. Hon var aktiv på nätet och följde energiskt med vad som hände omkring henne. Hon överraskade mig med att även ha tagit sig in på Facebook och blivit min vän utan att jag varit medveten om att det var hon. Hon var mycket insatt i historia, särskilt i sitt eget lands, och hade mycket om Rumänien att berätta, som i stort sett alltid varit ett lyckligt land, utom när det måste tampas med turkarna, med ryssarna, med tyskarna eller med något annat folk som bara ville dem illa. På Ceausescus tid hade välstånd rått till en början, han var ju den enda statschefen i något land i Östeuropa som vägrade delta i Warszawapaktens invasion i Tjeckoslovakien 1968, på den tiden hade alla haft arbete i Rumänien medan hyllorna i butikerna stod tomma – arbete fanns men ingen kommers, och produktionen tog nog partiet och ryssarna hand om, och nu var det tvärtom: arbetslöshet, men överflöd på utbud. Nu gick det så bra för Rumänien, sedan det kommit med i EU, med en dynamisk ekonomisk utveckling, att Mariana trodde sig om några år kunna flytta hem igen och få det bättre ställt än i Italien.

Cristina hade förändrats till det bättre. Idas olycka för två år sedan och hennes egen förra året, som resulterat i återkommande operationer i år, hade fört henne närmare sina föräldrar igen, så att hon dagligen var hemma och såg efter dem. Achille var i fin form trots sina snart 90 år och alldeles som vanligt, klar och snabb i intellektet och fullständigt rak, även om han börjat röra sig något långsammare, och Ida var hur gullig som helst. Hon kunde inte riktigt klara köket längre, då hon alltid då och då tappade något, men det var inget fel på henne heller. De var inne på sitt 66:e år av sitt äktenskap. Vad kallas det efter guld- och diamantröllor? Platina? Titanium? Wolfram? De hade firats hos själva borgmästaren och har fotograferats tillsammans med honom. Det är inte alla äkta par som orkar hänga ihop längre efter 65 år. Visserligen bråkade de fortfarande, men det hade de nu gjort i +65 år, så det var de väl vana vid.

(I nästa nummer: *Den magnifika påsken.*)

Resan till Phuktar, del 19: Med Sandro i Manali

Vi blev rentav tidningsrubriker i dagspressen. Den uppgav att 182 personer blivit insnöade vid Baralacha La, 4880 meter ö.h. (enligt vissa kartor 200 meter lägre) och att de kunnat räddas först mot middag dagen därpå efter 20 timmar, när bättre väder lett till så pass tillräcklig snösmältning vid Baralacha La att fordon börjat kunna komma igenom. Det ironiska var, att hade jag (vi) lämnat Leh en dag tidigare eller en dag senare hade vi kommit igenom utan svårighet och missat hela showen.

Den enda tråkiga ingrediensen var föreståndarinnan för vårt tält, som utnyttjat situationen till maximal fördel för sig själv genom att ta hutlöst betalt för övernattningarna – 150 rupier för privilegiet att få ligga som sillar och frysa. Man kan förstå henne – alla dessa människor utlämnade åt hennes gottfinnande, det var kanske hennes livs jackpot, och hon ville inte gå miste om en enda rupie. Vi, som fyra personer fick dela på en halv säng med iskall metallkista som stöd för fötterna, vägrade naturligtvis finna oss i detta och betalade bara 100. Hon sade rentav: ”Är ni inte nöjda så kan ni gå.” Vart då? Ut i snöstormen? Vår kanadensiska hade natten innan nödgats betala bara 50 rupier för en liknande plats i ett tält i Sarchu.

Men det var över nu, och i Manali gottade vi oss ordentligt, Sandro och jag. Han utbildade sig till skådespelare och hade fört ett ganska utsvävande liv och reste nu i Indien för första gången med sin 60-åriga mor, som han lämnat nere på slätterna. När han inte hört av sig på 10 dagar hade hon kontaktat ambassaden. Här i Manali kunde han nu lugna alla parter.

Han berättade mycket intressant om skådespelaryrket och dess villkor idag. Ville man bli en verkligt framstående skådespelare måste man vara beredd på att kunna ge tre olika föreställningar om dagen. Att idag sätta upp en pjäs av låt oss säga 15-1600-talsstandard med tjugotals roller var i princip omöjligt på grund av kostnaderna. Den moderna tekniska utvecklingen hade för teaterns del inneburit tvångströjeartade begränsningar på det mänskliga planet.

Han hade kommit till Ladakh från Kashmir och hade en hel del att berätta från Srinagar. De hade kommit dit just som fastemånaden Ramadan inleddes, så att allting var stängt till halv 8, i synnerhet alkoholbutikerna. De hade desperat sökt efter något ställe där de kunnat köpa någon form av whisky och slutligen funnit en *shop* i en av förorterna. De hade kommit dit klockan 7 och motats av fyra poliser, som sedan hade något besvär med att hålla en växande kö tillbaka. ”Ingen släpps förbi före halv 8!” och kön bara växte och pressade på. På pricken halv 8 öppnades portarna, och butiken formligen stormades: alla skulle ha allt på en gång, ej sällan med tungan hängande utanför munnen. Efter 20 minuters stormning kom Sandro med sällskap fram till luckan och kunde äntligen få en liten patetisk flaska av något som skulle föreställa whisky. Det hade varit värre än en fotbollsmatchmassaker.

Nästan lika svårt hade det varit att få tag på en vanlig kopp te under dagen. Till slut hade de givit upp och modfällda slagit sig ner, när en gammal man kom fram till dem och frågade: ”Önskar ni te?” De såg upp, och han fortsatte: ”Kom med här.”

Han förde dem bakom ett annat förhänge, där festen pågick för fullt: te med korb och alla förbjudna frukter, som alla samvetslösa fastebrytare hänsynslöst frossade i, som om någon Ramadan aldrig förekommit.

Jag kom ihåg min belgares liknande erfarenheter av Pakistan och berättade historien. I någon större stad i Pakistan hade han förgäves sökt efter någon form av alkohol, alkohol är ju officiellt förbjudet i muslimska länder, och till slut gett upp, när hovmästaren på hotellet överraskat honom med att säga: ”Men vi har alkohol här.” Han hade naturligtvis genast beställt första bästa flaska och till sin häpnad läst på etiketten att det var destillerat och producerat i Pakistan. ”Men är inte alkohol förbjudet i ert land?” hade han häpet frågat hovmästaren, som svarat: ”Jo, men vi producerar bara för export.”

Vi satt nästan hela dagen uppe i Vashisht och njöt på den tibetanska restaurangen Lhasas soliga terrass med en lång lunch och värmde oss ordentligt, tills det blev oväder klockan 3 med häftiga och dramatiska regnskurar, som dock snabbt gick över, varpå solen värmde mer än någonsin igen, omväxlingen gick snabbt utan regnbåge, och vi satt kvar och fortsatte njuta tills solen dalade bakom kullarna vid 5-tiden och pratade mest om Italien.

Vi fortsatte dagen därpå. Jag vaknade i tid för att hinna uppleva hela den magnifika klara soluppgången över Manali och dess kullar och njöt i fulla drag tills det blev för hett. Sandro sov ut ordentligt men hann uppleva en god del ändå. Sedan gick vi upp till Vashisht och baddade våra kantstötta fötter i de varma svavelkällorna, men denna gång var det rusch där. Det var söndag, och då så många badade kunde faktiskt det heta vattnet badas i, då de många kropparna kylde ner det en aning. Emellertid avstod både jag och Sandro för trängselns skull medan vi nöjde oss med att unna fötterna denna mycket välgörande heta baddning. Mitt enda problem med fötterna under alla mina ökenvandringar i Ladakh hade dock bara varit självsprickor, medan sandalerna mått desto sämre.

Sandro kom från Venezia Giulia, berömt för att vara ett av världens tre mest alkoholistdrabbade områden, de andra två lokaliserade i Skottland och Australien. Han visste mycket om drogmissbruk, då han som ung själv föspillt tre år på meningslöst rökande, och han berättade härresande historier från Italien om detta. Helt harmlösa ungdomar som ”prövat på det” hade fått år i fängelse för innehav av till exempel 0,2 gram kokain, inte ens tillräckligt för en slinga. Andra hade fått betala 10,000-tals Euro bara för harmlöst innehav av gräs för att slippa fängelse, och så vidare. Ungdomar får sina liv förstörda från början för några harmlösa experiments skull genom en helt överdriven och paranoid narkotikaförföljelsepolitik, som bara förvärrar saken, då det bara ökar attraktionen hos det förbjudna. Sandro klassade ut Berlusconi-regimen direkt som fullständigt absurd, inkompetent och fördärvlig, då den egentligen bara levde på allomfattande fördumningshjärntvätt genom Berlusconi's egna skräp-TV-kanaler med reklam stup i kvarten överallt. Han menade tyvärr att ingen regering kunde vara sämre än Berlusconi's. Alla vet att han är en rutten gammal playboy, hans skandaler tornar hela tiden upp sig, och ändå är folket dumt nog att låta honom vara kvar. Han är en belastning inte bara för Italien utan för hela EU, och han är arrogant nog att strunta i det.

På väg ner från Vashisht stötte vi äntligen ihop med våra vänner från resan ner igen, Paul från Brighton, Will från Australien med gitarren och Clément från Frankrike, så att vi hjärtligt kunde bjuda varandra farväl.

När jag följde Sandro till bussen stötte jag också ihop med några av polackerna från Padum, Grzegorz's vänner. De hade lyckligt genomfört *trekken* från Stongday till Phuktar på fyra dagar, och bara det första passet hade varit svårt utom de många strömövergångarna. Liksom jag hade de varit mycket imponerade av Stongday.

Så bjöd jag och Sandro hjärtligt farväl av varandra efter en lång och mycket givande samvaro under resan, och vi såg fram emot att bibehålla kontakten.

(I nästa nummer: *High life* i Dharamsala)

Katastrofresan, del 10: Konvalescenten.

Med på bussen från Leh mot Srinagar var ett ungt vackert österrikiskt par, ett ungt tjeckiskt par och en ensam typ som verkade teutonisk. Det tjeckiska paret skulle liksom jag till Lamayuru medan de andra skulle till Srinagar. Österrikarna berättade att de väntat länge på en buss till Srinagar, att de fastnat i Pang, att de väntat i Manali och råkat ut för många andra väntans provningar. Med var också en ung japan som skulle till Srinagar.

Bussen tog den övre gamla vägen upp från Khaltse till Lamayuru, varför man än en gång fick gotta sig åt det svindlande övermäktiga bergslandskapet med oändliga serpentinvägar, ehuru man tyvärr begått misstaget att hamna på fel sida om bussen – höger i stället för vänster, men man kunde fotografera då den otympliga bussen var tillräckligt långsam.

I Lamayuru väntade en del överraskningar. Man fick gå ner från den övre vägen, men när man kom ner och hem till ”*Dragon Hotel*”, mitt hem i Lamayuru sedan 10 år, var det stängt, dött och låst, förmodligen till följd av turismkollapsen för nu exakt tre veckor sedan. Man fick alltså finna ett nytt hem åt sig i Lamayuru, men till all lycka var Shangri La öppet, där jag blev överväldigande hjärtligt emottagen. Min gamle värd där kände genast igen mig och omfamnade mig spontant. Jag fick deras finaste rum för bara 150, som var finare än något jag någonsin haft på det dyrare ”*Dragon*”. Jag bjöds på välkomst-te, och sedan gällde det att rekognocera.

Jag sökte efter andra restauranger i brist på ”*Dragonen*”. Alla turistrestauranger var stängda, och de sjapp som var öppna serverade bara ris och linser eller omelett med *chaupathi*. Det var allt. Naturligtvis var klostrets nya restaurang öppen men svindyr, när jag kom dit krävde en munk mig genast på pengar för en inträdesbiljett till klostret, men det var restaurangen, inte klostret, som intresserade mig.

Då dök Johannes upp. ”Jag såg när du klev av bussen men ville låta dig göra dig hemmastadd först. Jag visste att du skulle komma hit inom en timme.”

Han var åldrad och sliten, och hans hår drog sig alltmer åt en askblond dominans. Han skulle aldrig bli helt vitthårig men troligen alltid behålla den askblonda nyansen med inslag av den naturliga gulblondheten. Han var liksom hela Ladakh ganska sordinerad och dämpad.

”Jag är ledsen att jag lurade dig hit,” sade han, som om han ville be om ursäkt. ”Jag var rädd att du inte alls skulle komma om jag berättade hur det var. Tack för att du kom. Men kommer du alls att våga komma till Ladakh eller över huvud taget till Indien efter detta?”

Det var just det som var frågan, och jag kunde inte besvara den. Han såg på mig att jag var medtagen, jag berättade om min dåliga natt, att jag var mycket reducerad till kanske 60-75% och att jag hade en anstrykning av feber. ”Det är bäst att du vilar dig. Se till att du får en ordentlig lunch där du bor, de lagar god mat där, och vila dig sedan ordentligt. Om du orkar kan vi sedan gå upp till Atitse efter kockan 3, när den värsta värmen är över.”

Hans råd var gott, och jag följde det till punkt och pricka. Förra året hade jag begivit mig till Wanla av och an och till Atitse på samma dag och det efter Zanskar, men nu var frågan om jag alls skulle orka upp till Atitse ens. Det var inte så mycket den fysiska energin som falerade mig som den moraliska, som reducerats till kanske 20% av motgångarna under denna resa.

Emellertid fick jag en idealisk lunch, och jag kunde riktigt njuta av den stekande solen på Shangri Las terrass i väntan på min bästa måltid i Ladakh hittills, jag avrundade med te och kunde sedan sträcka ut mig på sängen i mitt vackra rum, medan livskrafterna långsamt återvände.

Tjugo över tre kom Johannes och hämtade mig, eller John, som alla kallar honom – det är väl bara jag och greker som fortfarande känner honom som Johannes. Det var ett vanskligt initiativ, men det var bra för moralen, och John puffade på mig med sina oerhört starka ben som bara var senior och muskler. Det var sent, men han var säker på att vi skulle hinna tillbaka i tid före solnedgången, och jag litade på honom.

Vi kom ända upp, men till och med lilla Atitse hade drabbats av lerskred. De hade välvt fram precis vid sidan av klostret och lyckligtvis lämnat klostret i fred, men lerströmmarna låg kvar och hade torkat. De var förvånansvärt identiska med lava: oerhört vassa och oframkomliga, sylvassa som korallrev, och vägen upp till Atitse var delvis begravd: en caterpillar jobbade för fullt med att återställa vägen.

Bara en gäst bodde i klostret i en av dess tio *retreat*- och meditationsceller, förmodligen de bästa i Ladakh genom sitt läge och anrikhet – tystnaden och isoleringen var total, och klostret var Ladakhs allra äldsta. Han råkade vara ungrare, och John bytte en del ord på ungerska med honom. Där bodde och mediterade han alldeles ensam vem vet för hur lång tid, och så fick han besök av finländare.

John var mycket explicit i sin realism mot mig. ”Så länge klimatkrisen fortsätter att accelerera, så länge kommer världen fortsätta att drabbas av förödande väderkriser, och kanske särskilt just Himalaya. Redan 1995 kunde man konstatera väderleksförändringen, när de gamla mönstren inte längre höll och hela Himalaya drabbades av skyfall och jordskred den 9 november, varvid 14 överraskades och omkom på Mount Everest. Det var alarmsignalen. Sedan dess har det hela tiden fortsatt att bli värre.

Jorden är inne i en kataklysmisk kris av drastiska förändringar. Människan har blivit en fara för allt liv på planeten och måste ta sitt ansvar och göra något åt saken eller gå under. Övergången från fossila bränslen till solenergi måste bli total och genomföras så snabbt som möjligt. Det är enda möjligheten att rädda allt liv på jorden.

Så om du kommer tillbaka, så vet, att väderlekskriserna hela tiden accelererar tills klimatförändringen hejdas, om den kan hejdas. Jag bara förelägger fakta för dig som du ensam kan ta ställning till. Tror du att du kommer tillbaka i november?”

Jag kunde bara säga som det var: att jag ännu inte bokat biljett.

Vi kom i god tid ner igen före solnedgången. Hela vandringen hade tagit exakt tre timmar, men jag var helt slut. ”Se där,” sade John, ”hur dålig kondis du än har orkar du ändå.”

Han kunde tyvärr inte stanna till nästa dag, då han måste bege sig tillbaka till Srinagar tidigt på morgonen och återvända till de oöverskådliga hjälparbetena i Pakistan. ”Du har sett förödelserna här i Ladakh, och likväl är det bara en promille av skadorna i Pakistan. Jag tror aldrig de kommer att kunna hämta sig.”

Vi slöt dagen med en pikant och väl kryddad *thenthuk* på mitt Shangri La. Det var fortfarande fullmåne, och hela dagen hade varit paradisk. Det var som ett välkommet plåster för hela denna olycksdrabbade resa hittills, och jag kunde med gott mod vika morgondagen för Wanla och lekte till och med tanken att stanna en dag extra i Lamayuru – det var så fridfullt, det var så tyst, vädret var så vänligt och idealiskt liksom alla människorna, så risken var att man skulle ångra det om man lämnade för tidigt.

Jag erbjöd John att dela säng med mig, jag hade ju en dubbelsäng och ett vackert rum, det var mycket länge sedan vi hade delat säng senast, och vi skulle förmodligen båda sova som stenar – ingen av oss snarkade, utan vi kunde faktiskt tävla om att sova ljudlöst. Han tackade gärna ja, och så slöts denna gudomligt minnesvärda dag. John påminde mig om att det var Moder Teresas av Calcuttas dag jämte Konfucius, den kinesiske samhällsbyggaren, och förmodade att jag kände väl till det. Jag hade faktiskt inte kommit att tänka på det.

Man var mycket frusen efter dennas hjärtevärmade och ansträngande dag när mörkret kom, men min värd hade försett oss med fyra filtar, så det var ingen risk att någon skulle vakna frusen under natten.

(I nästa nummer: *Lamayuru*.)

Rekordresan, del 18: Nya Darjeelingäventyr

Det fanns de som igår köpt biljetter till bion, men bion var stängd hela dagen genom den allomfattande strejken, så de kunde inte ens få pengarna tillbaka. Andra missade sina flyg genom de helt meningslösa och sanslösa vägblockaderna. Det stod i tidningen om dem – ungefär 15% av alla flygresenärer från flygplatsen nära Siliguri hindrades från att koma med dem. Denna helt improviserade strejk som genomfördes utan förvarning och som alla tvingades delta i förlamade och saboterade hela samhället, och turisterna blev vansinniga. Darjeeling borde veta bättre än att reta turisterna och få dem att vilja fly från Darjeeling, när Darjeeling så väl behövde deras inkomster. En plötslig improviserad generalstrejk som denna måste innebära något av en ekonomisk katastrof för hela området. Ingen blev glad av denna arroganta och resultatlösa utpressningstaktik mot en regering som inte kunde göra något.

I detta kaos fann jag en kuriös lättnad i en begivenhet på *Glenary's*. Jag var frusen och sökte någonstans att värma mig – Darjeelings enda varma ställen var cybercaféerna, som var stängda hela dagen, och *Glenary's* konditorirestaurang. Övre våningen var öppen där och full av folk, så jag gick in för att ta reda på vad som var på gång. Det verkade först vara en politisk manifestation för att backa upp och rättfärdiga strejkrörelsen, men jag misstog mig. Visserligen fick jag veta mer om strejken, som var en demonstration för att kommunanställda inte skulle kunna avskedas, det var alltså en sak mellan kommunen och dess anställda och ingenting annat, som inget parti hade någonting med att göra, men det visade sig att jag hade hamnat mitt i ett bröllop och var synnerligen välkommen som dess enda utländska deltagare. Alla gästerna bjöds på mat hur mycket som helst och därtill mangojuice, kaffe och gräddig körsbärspudding men naturligtvis ingen alkohol – till maten bjöds det bara på vatten.

Emellertid var stämningen hjärtligt behaglig och till och med musiken angenäm, så det var bara att dröja kvar så länge som möjligt och njuta. Jag hade redan ätit min lunch, så jag tog bara tre portioner av den gräddiga körsbärspuddingen, två glas mangojuice, det läckraste av allt, och tre omgångar kaffe, som definitivt gjorde mig på bättre humör. Ingen verkade sakna eller behöva alkohol.

Det intressantaste var dock att studera alla deltagarna. Antagligen var det hela Darjeelings ledande societet som samlats här, och alla var tydligt nepaleser av det mest välmående och välbärgade slaget, allesammans goda och vänliga, artiga och belevade, positiva och blomstrande människor, småväxta men ibland ganska trinda, alla åldrar representerade, ungdomar och ärevördiga gamlingar med käppar, alla välklädda, i synnerhet damerna, där faktiskt de flesta (av det yngre slaget) var utomordentliga skönheter. Det var bara att sitta stilla i värmen och njuta med alla dessa

trivsamma människor, vilkas tillställning utgjorde den extremaste kontrast mot den pågående strejkkrisen. Hade strejken inte ägt rum hade jag sannolikt inte kommit på detta oförglömliga nepalesiska Darjeelingbröllop.

Det mesta förblev stängt även efter strejken, så ingenting kunde göras för min fortsatta resa, och Nepal var det bara att glömma – efter denna förlorade dag skulle tiden inte längre räcka till. Hade jag tur kunde jag åtminstone ännu komma till Bodhgaya, och jag hade i alla fall fått uppleva det kanske bästa som kan upplevas av det nepalesiska väsendet här i Darjeeling.

Jag vet inte om det var samma bröllop, men det var i alla fall ett bröllop i huset bredvid vårt också, som höll på för fullt hela natten med hysteriskt dunka-dunk in absurdum med samma monotona melodilösa skrikligt om och om igen hela tiden, som om bröllopgästerna inte kunde få nog av det grövsta musikaliska barbari som var möjligt.

Men klockan fyra lovade stjärnorna att en soluppgång över Kanjenjunga kunde bli något, så jag begav mig traskandes iväg till Tiger Hill, även om dimmorna svepte kring det mesta med ett svagt dis, så att man såg de högsta bergen vilande på moln med fastlandet under sig, vilket alltid var något. På vägen tillbaka höll jag på att överraskas av tre likaledes vandrande norrmän, två damer från Bergen och en ung man fra Oslo, precis när jag gjorde toalett, så att jag nätt och jämnt hann dra på mig byxorna tillbaka. När det visade sig att jag vandrade de 15 kilometrarna på en och en halv timme även *till* Tiger Hill blev de frustrerade. De hade trott att de var tuffast, som bara gick därifrån, och så mötte de en svensk som var värre. Jag kunde lugna dem: Jag var finlandssvensk.

Tillbaka i Darjeeling gällde det att åtgärda skadorna efter gårdagen. Jag fann ett öppet Internet och kunde till att börja med åstadkomma en uppdatering utan att ana ännu om jag skulle kunna komma vidare eller ej. Sedan gick jag till min reseagent.

Det visade sig stämman att det faktiskt fanns ett tåg direkt från New Jaipalguri till Gaya. För att få en tågbiljett rekommenderade han mig en annan reseagent, som bara sysslade med tåg, och han bekräftade saken: det skulle gå ett tåg till Gaya på måndag. Jag köpte omgående biljett. Det fick bli en *"emergency quota"* – biljett som jag fick betala extra för (455 + 145, 25% i provision,) men det var det värt.

Sedan följde äventyret med min föreläsning i Darjeeling. I det längsta hade jag hoppats få slippa den, men Dolly gav sig inte, och hon fick mig att inställa mig till klockan 11.

Den Darjeelingföreläsning jag då gav skulle jag ha hållit redan år 2000 när jag första gången träffade Dolly, men då hade tiden sagt nej, och så hade det varit varje gång sedan. Nu kunde jag äntligen hålla den för en mogen flickklass där alla satt som tända ljus i andäktig moltystnad med extra tillägg till 2000 års version. Den tog en halvtimme med eftersnack och frågor och ytterligare improvisationer, men alla var mer än nöjda.

Jag fick även träffa lärarna, underbara människor allesammans, särskilt den lilla historieläraren, en glad prick, men när jag kom tillbaka efter föreläsningen hade min plastkasse försvunnit med mitt viktigaste material. Det letades överallt utan resultat och jag spekulerade redan i konsekvenserna av att mina tre senaste dramer skulle ha skrivits förgäves och förskingrats.

Vad som ytterligare förhöjde det roliga var, att det i deras badrum inte fanns fast tvål men däremot flytande. När man försiktigt tryckte på dess pip blev man fullständigt nerstänkt av flytande tvål – rena Buttericksrejen.

Det visade sig dock att en av lärarna hade tagit fel kasse med sig och lämnat kvar sin egen. Hon var alldeles förkrossad när hon kom tillbaka med den, men jag bedyrade för hela kollegiet, att jag aldrig hade förlorat något i Indien utan att ha fått det tillbaka. Hela detta läraräventyr hade varit hur skoj som helst.

Därmed hade Darjeelingkapitlet svängt från mörker till ljus och från dystra klanger till gemytlig dur, och även vädret verkade nästan vara på bättringsvägen. Jag hade två dagar kvar, som jag kunde hänge åt mina tibetanska vänner, Oxfordbokhandeln och bio och kunde ta det lugnt, då nästa etapp till Bodhgaya nu var säkrad.

(I nästa nummer: *Till Bodhgaya*)

Den strålände fiaskoresan, del 1: Saturnusövergången

Hur kom det sig att vi hamnade fyra man stark på detta nya vådliga reseäventyr? En av oss hade knappast ens varit i Indien förut utom i Poona, en annan hade aldrig varit i Ladakh medan den tredje just innan avresan råkade ut för ett dödsfall i familjen men reste ändå. Och jag tror inte att någon av oss egentligen kan redogöra för hur denna kvartett kom till.

Halvar hade ju rest med mig förut för snart fem år sedan och visat sig då redan som min bästa reskamrat någonsin, och ända sedan dess hade vi då och då pratat om att göra en ny resa till de trakterna gemensamt. Janne hade varit i Ladakh för två år sedan och liksom jag siktat på Ladakh förra året men inte kommit längre än till Manali. Vi hade inte rest tillsammans förut, men då vårt Ladakhintresse och –entusiasm var gemensamt föll det sig naturligt att han skulle komma med.

Bertil var det oskrivna kapitlet men samtidigt det mest fullskrivna kapitlet. Han hade varit i Pakistan för snart 30 år sedan och då letts av sitt intresse för *Sufi*, och han var även nu den mest religiöst motiverade av oss som mycket aktiv i tibetanska föreningen. Han hade önskat följa med mig till Indien i fjol på den resa som aldrig blev av efter augustikatastrofen, och då han var äldst av oss och den mest oerfarne fanns det anledning till tveksamhet. Emellertid vidimerade Janne entusiastiskt att han skulle följa med, och därmed var saken klar.

Vi förberedde resan rigoröst genom ett antal gemensamma träffar dels på mitt kinesiska restaurangstamtillhåll *Sun Wall*, dels på Solrosen och dels hemma hos Bertil när tibetanska föreningen var stängd. Sålunda hade vi sammanlagt fem möten under våren före själva resan.

Jag var den första som skaffade biljett och meddelade de andra hur de skulle gå till väga, varvid den ena pusselbiten föll på plats efter den andra. Inga svårigheter uppstod, alla fixade sitt visum, och den 12 augusti bar det iväg från Landvetter.

Jag skulle ha fått en gäst från Irland som skulle ha använt min lägenhet i min frånvaro, men i sista stund gav hon återbud. I Syrien rasade massakrerna från regeringen mot civilbefolkningen, även i Libyen fortsatte våldet på samma sätt, medan vi i Norden mest berördes av massakrerna i Norge den 22 juli. Min vän Jan Fagerberg fyllde år den dagen och hade brukat rusta till kalas med anledning av detta, men i år blev det ingenting av med det. Han dök emellertid upp på avresedagen på *Sun Wall*, så att vi ändå fick träffas en gång före avresan.

På Landvetter ställdes man inför diverse strul. Ett toalettbesök var angeläget, men toaletten råkade just då var stängd för städning, så man fick hålla sig till efter incheckningen. Vid incheckningen hoppade plötsligt det ena glaset ut ur mina glasögon, vilket sedan var omöjligt att finna någonstans på golvet, då bara mitt sämre öga hade något glasöga kvar, tills man trampade på det och det gav sig till känna. Utflippade glasögon var ett nytt fenomen för min erfarenhet. I Helsingfors hade vi bara 40 minuters byte, varför vi innerligt fick hoppas att vårt bagage skulle kunna flyttas med i den knappa transiten, och mer än så kunde vi inte göra åt saken.

Vädret vid avresan var emellertid alldeles idealiskt. Efter en dryg veckas monsunoväder med råa störtskurar varje dag hade vi plötsligt klart och praktfullt sensommarväder, och för första gången kunde jag från luften ta hela Vänern i skärskådande med dess öar och arkipelager, med Tidaholm och Mariestad klart urskiljbara och med Karlstad på den andra stranden, från 9 kilometers höjd. Något sådant hade man aldrig sett tidigare, och det var förvånansvärt hur liten Vänern plötsligt blivit.

Planet var knappast ens halvfyllt, varför så många platser var tomma, att man kunde sträcka ut sig över de fyra platserna i mitten och sova gott en liten stund, vilket många gjorde. Jag hade förbokat en fönsterplats men fick en annan, det systemet fungerade inte, men jag kunde flytta till en tom fönsterplats.

I Delhi var det 26 grader varmt och solsken, monsunen var tills vidare återhållsam i år, på sina håll var den nere i bara 37%, så den verkade knappast vilja välla oss problem. I stället hamnade vi rakt i smeten av ett annat.

Det råkade vara helg i Indien denna dag den 13 augusti, Indiens självständighetsdag och allt möjligt annat, varför allt var totalt kaos när vi anlände till busstationen. För första gången under mina 27 resor till Indien var det omöjligt att få en buss bort från Delhi – det fanns ingen, om de inte

redan var överfulla. Vi gjorde det enda man kan göra under sådana omständigheter, väntade på att något skulle dyka upp, vilket det alltid gör i Indien. Flera försökte verkligen göra sitt bästa för att hjälpa oss, men de var i samma omöjliga sits själva. Busstationen var full av strandsatta hjälplösa resenärer vilkas enda hopp var att något skulle dyka upp. Slutligen dök Nick upp.

Han var i samma situation själv. Han skulle till sin familj i Simla och hade inte räknat med att bli utan buss, och när han fann oss i samma situation föreslog han att vi skulle dela en taxi. Det var den enda möjliga lösningen, och det gick inte ens att få en taxi där vid stationen. När vi trodde att vi fått en och chauffören gick för att hämta den kom han snopen tillbaka och meddelade att den redan begivit sig till Chandigarh. Enda möjligheten för oss att alls komma loss var att bege oss in till centrala Delhi och ta en taxi där vid taxistationen.

Inte förrän klockan 11 kom vi äntligen iväg, och taxin kostade oss 1800 per person. Vi kom fram till Simla vid samma tid på kvällen, ty i synnerhet vägen ut från Delhi var belamrad med eviga trafikstockningar.

I Simla var det väl sent att hitta ett hotell efter 11 på kvällen, så vi fick nöja oss med första möjliga. Flera var fulla, allas priser var hutlösa, helgfestivalen saboterade allt för oss, då alla begivit sig just till Simla för helgen för att fira den där, och slutligen kom vi undan med 500 per person och natt.

Denna dag stod Mars i opposition mot Pluto och Uranus i opposition mot Saturnus, alla i kvadratur till varandra i ett kardinalt kors, medan samtidigt Neptunus stod i opposition mot en retrograd Mercurius och fullmånen kulminerade. Det blev en svår Saturnusövergång, och resans budget var spräckt ordentligt från början.

Janne hade inte sovit mer än tre timmar under de senaste två dagarna. Halvar och jag hade väl sovit två sedan avresan. Bertil hade knappast sovit alls. Vi hade förberett oss extremt noga för resan, ingenting hade lämnats åt slumpen, dag för dag hade de metodiska förberedelserna genomförts för undvikande av missgrepp, och så landar man i den totala katastrofens Delhi, värre än Diwali, i den peniblaste situation man där kan råka ut för, nämligen att inte kunna lämna staden. Hade inte Nick uppenbarat sig och som angloindier kunnat finna en väg ut ur situationen hade vi varit preliminärt förlorade.

(I nästa nummer: *Nya prövningar*)

Göteborg den 15 september 2011.